

1766-9

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET

SZERKESZTI

FÜHRER MIKLÓS

o o

MEGJELENIK MINDEN HÓBAN

1910 VIII-IK

ÉVFOLYAM

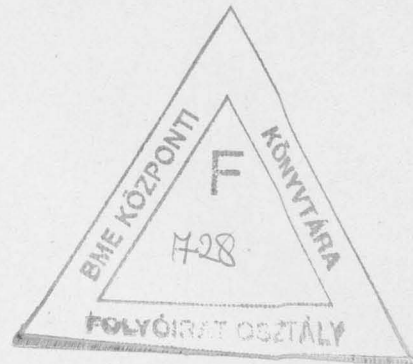
ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ESZTENDŐRE 24 KORONA
EGYES FÜZET ÁRA 3 KORONA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., WESSELÉNYI-UTCA 35.

BUDAPEST

“PÁTRIA” IROD. VÁLL. ÉS NYOMDAI RÉSZV.-TÁRS. NYOMÁSA

1911

TARTALOMJEGYZÉK.

1. sz. Eperjesi polgári lakóházak. — A soproni színház. — A m. kir. állami számvevőszék tervpályázata. — Tervpályázati hírek.
2. sz. Egyiptomról. — A nyíregyházi Otthon szálloda. — A nyíregyházi izr. fürdő. — Nyíregyházi lakóház. — A soproni postapalota tervpályázata. — Tervpályázati hírek.
3. sz. A pozsonyi városház. — A Hungária-fürdő. — A marostordavármegyei székház tervpályázata. — Tervpályázati hírek.
4. sz. A pozsonyi székesegyház. — Irányi-utcai bérház. — Verseci lakóház. — A Szent-Imre-kollégium tervpályázata. — Tervpályázati hírek.
5. sz. A pozsonyi székesegyház. — A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nagypályázata. — Tervpályázati hírek.
6. sz. A szegedi zenepalota tervpályázata. — Rimaszombati lakóházak. — A turini kiállítás magyar pavillonjának tervpályázata. — Tervpályázati hírek.
7. sz. A M. Kir. Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság házának tervpályázata. — A Wellisch Alfréd-pályázat. — Az építészhallgatók kiállítása. — Tervpályázati hírek.
8. sz. A kolozsvári vigadó és városháza tervpályázata. — Budai bérház. — A breznóbányai vigadó. — Tervpályázati hírek.
9. sz. A balassagyarmati múzeum tervpályázata. — Szegedi bérház. — Bajza-utcai villa. — Bálint-utcai villa.
10. sz. Budapest székesfőváros földszintes kislakásai. — A Szent-Gellért-szövetkezet háza. — Budai bérház. — Tervpályázati hírek.
11. sz. A pozsonyi múzeum és könyvtárépület tervpályázata. — Budapest székesfőváros Szentendrei-úti iskolája. — Budapest székesfőváros Elemér-utcai iskolája.
12. sz. A susáki erdőhivatal tervpályázata. — A debreceni kereskedelmi csarnok. — A debreceni iparművészeti kiállítás. — Paplak. — Zebegényi templom. — Elemi népiskola. — Tervpályázati hírek.

Az 1910. évben megjelent művek és cikkek szerzői.

Ágoston Emil
Alexy Gyula
Alpár Ignác

Bábolnai József
Bálint Zoltán
Baumhorn Lipót
Bene Antal
Brassován Szilárd

Fábián Gáspár
Fleischl Róbert
Foerk Ernő
Fritz Oszkár
Führer Miklós

Gerster Kálmán
Györgyi Dénes

Hikisch Rezső
Hoffstädter Károly

Jakab Dezső
Jámbor Lajos
Jónás Dávid
Jónás Zsigmond

Kabdebó Gyula
Kármán Aladár
Komor Marcel
Koós Károly
Kotál Henrik

Lechner Jenő
Lechner Lóránt
Löffler Béla
Löffler Sándor

Magyar Vilmos
Márkus Géza
Medgyaszay István
Melha Tibor
Meller Dezső
Meller Lajos

Opateryn Flóris
Páán Ferenc
Póth Ambrus

Papp Gyula
Petrovác József
Pogány Móric

Ray Rezső
Rerrich Béla

Sautner János
Schoditsch Lajos

Sebestyén Artúr
Spiegel Frigyes
Szabolcs Ferenc
Szende Andor

Thomas Antal
Tornallyay Zoltán
Tőry Emil

Tscheuke Hermann

Ullmann Gyula

Wachtel Elemér
Wälder Gyula
Wannenmacher Fábán
Warga László
Wiegand Ede

Eperjesi polgári házak.

Sáros vármegyében, a Tarca folyó bal partján terül el Északmagyarországnak egyik legfestőibb fekvésű városa. Erdős hegyek tövében nyúlik el a középpontját képező és észak-déli irányban haladó főutca mentén, amelynek közepét a Miklós-templom foglalja el, míg másik végén a Szentháromság-szobor áll, emlékéül annak a vérpadnak, amelyet 1687-ben az eperjesi vértörvényszék idején Karaffa állíttatott itt fel.

Eperjes városának története az Árpádok korába nyúlik vissza. A monda szerint II. (Vak) Béla királyunk (1131—41) alapította 1132-ben, ezen a vidéken való tartózkodása idején és az ott talált sok eperről adta neki nevét. A következő uralkodó alatt már biztos történelmi följegyzések vannak a városról. Bélának fia, II. Géza (1141—62), német telepeseket hívott az országba és helyezett el ezen a földön. Minden bizonyára ezek kezdették meg a rendszeres városépítés munkáját Eperjesen. Róbert Károly királyunk (1308—42) alatt már tekintélyesebb község lehetett, mert az uralkodó rendeletére, 1312-ben várfalakkal veszik körül. A következő évtizedekben többször pusztít tűz a városban, így 1441-ben majdnem teljesen leég az II. Ulászló (1490—1516), Mátyás király utóda emeli várossá 1514-ben. Ettől kezdve, mint az északi városaink általában, rohamosan fejlődik és élénk kereskedelme következtében gazdagodik is. Természetesen a be-

következő kuruc időkben nem kerülheti el a harcos felek küzdelmeit. 1604-ben a hajdúkirály, Bocskay István, foglalja el. 1633-ban I. Rákóczi György, a kuruc fejedelem és Eszterházy nádor, II. Ferdinánd király megbízottja, itt kötik meg a kurucok és labancok között a híres eperjesi békét. De ezentúl is van szerepe a háborúban. 1673-ban a kurucok lerombolják összes erődítéseit és megfosztják minden szabadalmától. Ezeket későbbben visszanyeri ugyan, de elég szomorú viszonyok között. 1685-ben kerül újra császári kézre és 1687-ben Karaffa tartja vértörvényszékét falai között. 1704-ben II. Rákóczi Ferenc foglalja el. A Rákóczi-szabadságharc után ismét német kézre kerül.

Nagyságának tetőpontjára a XIX. század elején, I. Napoleon idején emelkedik, amikor a Lengyelország felé irányuló kereskedésnek fő gőcpontja lett. A lengyel birodalom fölosztása után az északmagyarországi városoknak jelentősége lényegesen csökkent és Eperjes is csendes községgé lesz. A XIX. század végén, 1887-ben fordul feléje csak a közérdeklődés, amikor egy rettenetes tűzvész majdnem teljesen megsemmisíti. Országos segítséggel épül újra fel és ekkor mentik meg műemlékei közül azokat is, amelyeket a tűz teljesen el nem pusztított. Ettől kezdve restaurálják plébániatemplomát, a Miklós-templomot és számos művészi becsű polgári házat.

AZ EPERJESI FŐ-UTCA.

Eperjes a magyarországi reneszánsz műemlékeknek egyik legkiválóbb fészke. Kiváltképpen annak a stílusiránynak sok példáját látjuk falai között, amelyet a művészettörténelem a többi magyarországi reneszánsz építményektől eltérően felsőmagyarországi reneszánsznak nevez. Ennek az iránynak igen jellegzetes ismertető jelei vannak és ha nem is tekinthetjük azt tisztára magyar alkotásnak, mégis tagadhatatlanul sokkal inkább lenyúlnak gyökerei nemzeti kulturánkba, mint bármely más művészettörténelmi irányéi.

Amint ismeretes, az 1420-ban megszületett reneszánsz stílus Itáliából igen hamar került át hazánkba. Hamarabb, mint bármely más országba a világon. Az 1400-as években nálunk már számos reneszánsz alkotás keletkezett, holott a nyugati nagy államokban az 1500-as évek előtt nem találunk ilyen stílusú alkotást. Mátyás királyunk uralkodása (1458—90) volt a legjelentősebb előmozdítója ezirányú kulturális fejlődésünknek. Neki köszönhetjük azt, hogy Magyarország évtizedeken keresztül szintén egyik szellemi középpontja volt a művelt világnak és semmivel sem állott a nagy kulturálmok mögött. Sajnos, az 1526-ban bekövetkezett mohácsi vész és a reájövő török uralom az emlékek legnagyobb részét megsemmisítette, de a néhány megmaradt is

mutatja úgy megalkotásában, mint keletkezésének idejében elsőbbségünket a reneszánsz megértésében és művelésében. A bártfai városház, a pécsi dóm, a belvárosi plébániatemplom az esztergomi bazilika és a gyulafehérvári székesegyház — legelső reneszánsz műemlékeink — az 1505. és 1512. évek között létesültek. Ezzel szemben Franciaországban a Chenonceaux-kastélylyal 1515-ben, Angliában VII. Henrik és nejének westminsteri emlékével 1519-ben és Németországban a prágai Belveder-kastélylyal csak 1534-ben keletkeznek a legelső reneszánsz építmények.

De ha már jelentős reánk az új stílus meghonosodásának korai időpontja, még fontosabb annak későbbi fejlődése. Az első reneszánsz emlékek nálunk is, mint az egész világban mindenütt, jóformán tiszta olasz szelvényben, olaszországi minták után keletkeztek. Csak évszázadok alatt tudták az egyes népek nemzeti jelleggel megtölteni az új stílust és az olasz reneszánszból a német, francia és angol reneszánszot megteremteni. Ez a művészi fejlődés már a virágzó reneszánsz alatt történt, az 1600-as évek idején. Így Németországban a Heidelbergi vár Friedrichsbau szárnya 1601-ben, a nürnbergi Peller-ház 1605-ben épült.

Ami Németországban történt a sajátos föld-

EPERJESI FŐ-UTCA RÉSZLETE.

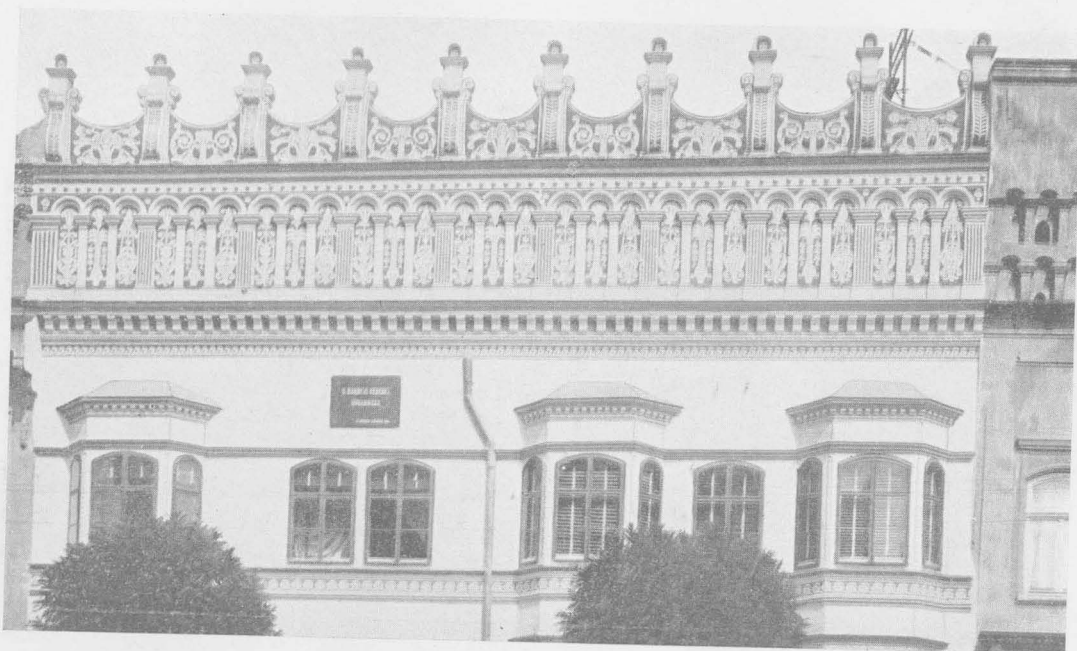
rajzi és kulturális viszonyok között, ugyanaz történt Magyarországon is a reneszánszsal. Az olasz mintáktól jellegzetesen eltérő építési mód keletkezett hazánkban, amelynek emlékei

napjainkig fönmaradtak és ma is különálló sajátos csoportját alkotják a reneszánsz stílus emlékeinek.

Az átalakulás Északmagyarország földrajzi

A RÁKÓCZI-HÁZ.

A RÁKÓCZI-HÁZ RÉSZLETE.

és társadalmi viszonyaiban találja magyarázatát. A vidék igen rendszeresen fejlődött városaiban a jómód és gazdagság nagyobb igényeket támasztott, mint az ország egyéb területein és megteremtette a városi polgárságnak kényelem-, sőt fényűzéskedvelő csoportját. A kis területre szorított városokban az örökösö-

dések után megoszlott családi telkek nagyságban a lehető minimumra csökkentek. Majdnem rendszernek tekinthetjük a 8 méter utcai homlokzatú keskeny mély telkeket északi városainkban. Az ilyen telkeken a kényelmes otthon megépítése meglehetősen nehézségekkel járt és az emeletes építkezés szükségessége

FŐ-UTCAI RÉSZLET.

FŐ-UTCAI RÉSZLET.

A KATOLIKUS PARÓKIA.

FŐ-UTCAI RÉSZLET.

meg a szomszédoktól lehető elzárkózás, különleges alaprajzi és szerkezeti típusokat alakítottak ki. A gyakori tűzvészek is hozzájárultak ehhez és úgy az utcáról, mint a szomszédok felől védelmiül minél magasabb tűzfalak, oromfalak építését kívánták meg.

A kereskedelemmel foglalkozó lakosok az épületek földszintjébe rendszeresen boltjaikat helyezték. Az emeleten a háromablakos homlokzatok a lakóhelyiségeket tartalmazták. A magas oromfalakkal körülvett padlástér igen jó raktárul kínálkozott. Ez lett a típusa az északmagyarországi polgári háznak szerkezetileg.

Az architektónikus kiképzés már a külföldi benyomások alapján keletkezett. Ismeretes, hogy északmagyarországi városaink rendkívül eleven kereskedést közvetítettek Lengyelország felé. Nagy Lajos királyunk anyja, aki lengyel királyleány volt, Mátyás királyunk, kinek nevelőatyja lengyel király volt és első neje lengyel királyleány, Báthory István erdélyi fejedelem, ki egyszermind lengyel király volt, a két szomszédos ország között számtalan és szoros kapcsolatot hoztak létre. Ehhez járult azután

az, hogy a lengyel királyi ház, a Jagelló-család, magyar királyi uralkodócsaláddá lett és bár a Várnánál szomorú véget ért I. Ulászló-ban ismét megszakadt a közvetlen kapcsolat a két nemzet között, a szellemi rokonság jóformán Lengyelország teljes megsemmisüléséig megvolt közöttük. Azokban az időkben Lengyelország az európai nagyhatalmak sorában igen tekintélyes helyet foglalt el és területileg is kiterjedt volt. Az 1772-ben történt első fölosztásakor Poroszország, Ausztria és Oroszország jelentékeny tartományokat nyert romjaiból. A jelenlegi porosz, osztrák és orosz-lengyel tartományok fővárosai: Posen, Varsó, Krakkó és Lemberg már akkor nagy városok és kulturális középpontok voltak. Az északmagyarországi városokra pedig igen nagy szellemi befolyással bírtak a közelségüknél fogva.

Az északmagyarországi reneszánsznak architektónikus kifejlődése lengyel nyomokon jár. A lengyelországi poseni városház, a krakkói posztócsarnok, a kulmi városház, a tarnowi városház, azután egy csomó főúri kastély, a simbarki, a krasicini stb. egy-egy remeke en-

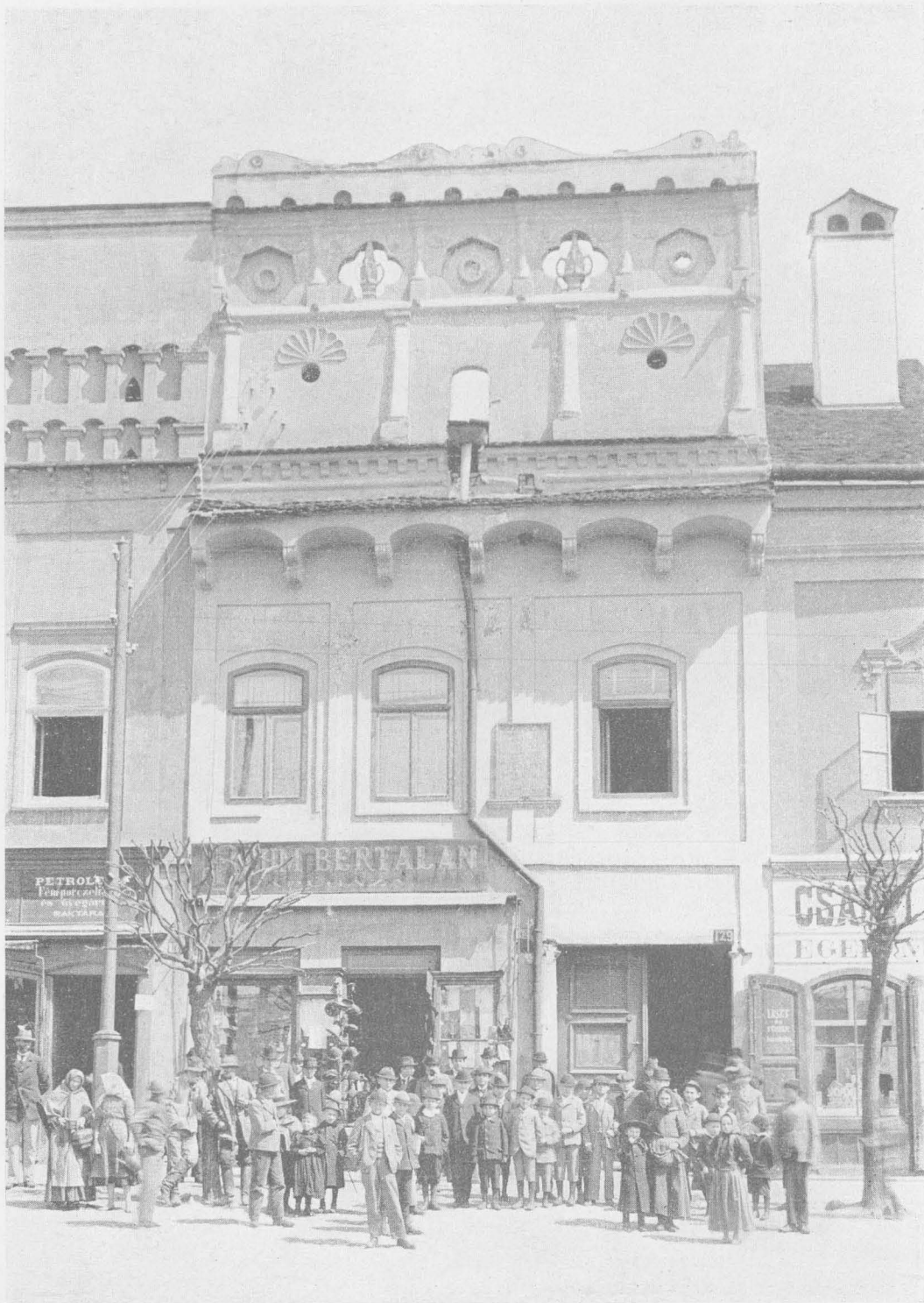
DR. SCHMIDT GYULA HÁZA A FŐ-UTCÁN.

nek az iránynak. Jellegző ismertető jelei az utca felől emelkedő magas és építészetileg tagozott oromfal, az ettől az udvar felé eső félnyereg födélszék. Szerkezetileg véve tökéletlen, de külső megjelenésében igen festői volt ez az irány és a pillérekkel, oszlopokkal, párkányokkal tagozott, meg vakablakokkal és ornamentális részletekkel díszített oromfalak oly derűs, kedves hatásúak, hogy az emlékek legtöbbje még ma is nevezetesség.

Hazánkban több északi városban találjuk emlékeit ennek a stílusnak, de talán Eperjes a leggazdagabb bennük. Az eperjesi polgári házaknak története még földerítésre vár. Míg diplomaink közül a legszerényebbek is talál-

tak krónikásra plébánosaik vagy püspökeik sorában, addig a polgári házaknak kisebb műveltségű kereskedőtulajdonosai nem igen gondoltak arra, hogy otthonuk keletkezésének főbb eseményeit följegyezzék. Amit a polgári házak multjáról tudunk, az néhány, a városi levéltárakból összekeresett adat és még az is csak ezután vár földolgozóra.

Mint történelmileg is jelentékeny építménynek, az úgynevezett Rákóczi-háznak áll tisztán a multja. Ezt az 1600-as évek elején építhették, mert történelmi adataink vannak arról, hogy I. Rákóczi György (1629—48) sárosi örökös főispán és erdélyi fejedelem 1633-ban ebben az épületben kötötte meg az eperjesi

A VOLT KERÉNYI-HÁZ A FŐ-UTCÁN.

VOLT KLOBUSICZKY-HÁZ, MOST CSENDŐRLAKTANYA.

békét II. Ferdinánd király megbízottjával, Eszterházy nádorral, a kurucok és labancok között. II. Rákóczi Ferenc fejedelem is lakott e házban rövid ideig, amikor a császáriak sárosi kastélyában elfogták és mielőtt Bécsújhelyre börtönbe vitték volna, néhány napra ide zárták el 1703-ban. A bécsújhelyi börtönből aztán, mint ismeretes, neje szabadította ki. Ekkor

kezdődött meg a dicsőséges Rákóczi-fölkelés, újkori történetünknek egyik legszebb korszaka. Az eperjesi Rákóczi-ház napjainkban a Galocsik-családé és gondosan karbantartva egyik legszebb példája a magyarországi reneszánsz emlékeknek. A többi eperjesi polgári ház közül a következőkben mutatunk be néhányat.

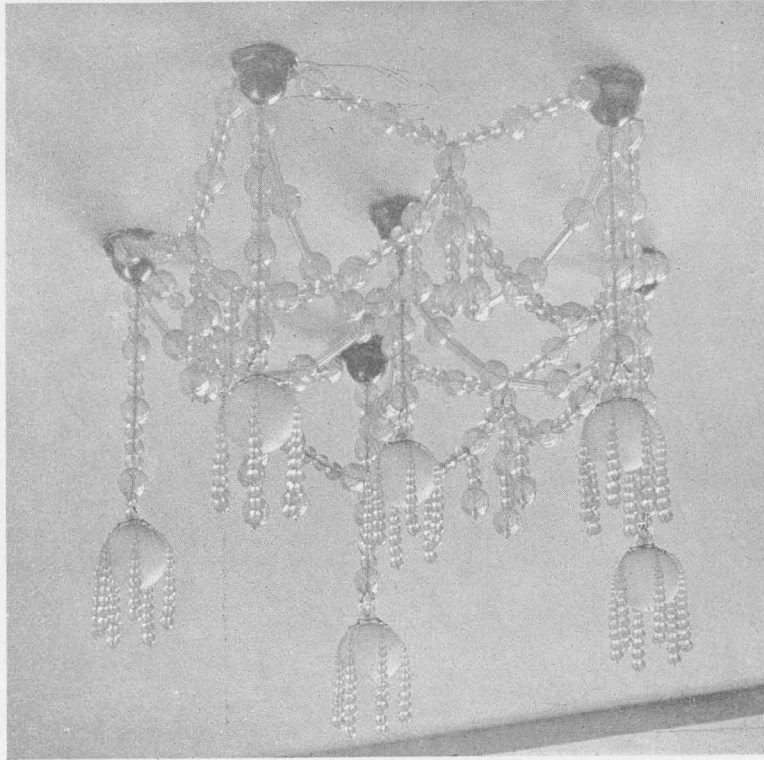
Kabdebó Gyula.

Medgyaszay István.

A soproni színház.

Második magyar színházát építette meg Medgyaszay István. Főlöszleg hozzátennünk a magunk kritikáját, elég ha ideiktatjuk, amit a soproni lap ír róla: „A régi Színház-téren, most Petőfi-tér, épült Medgyaszay István építészeti remeke, a soproni új színház. Kissé idegenül emelkedik ki ebből a mult-

zet eredetének és egyéniségének megnyilvánulása egy építészeti remekműben. Keletről származunk, ottan élnek rokonaink. Testünk a vér bizonyos fokú azonosságában rokonformát öltött magára, szenvedélyeink a népben gyökeredznek, ízlésünk közel álló az övékhez, lelkivilágunk sokban kon-

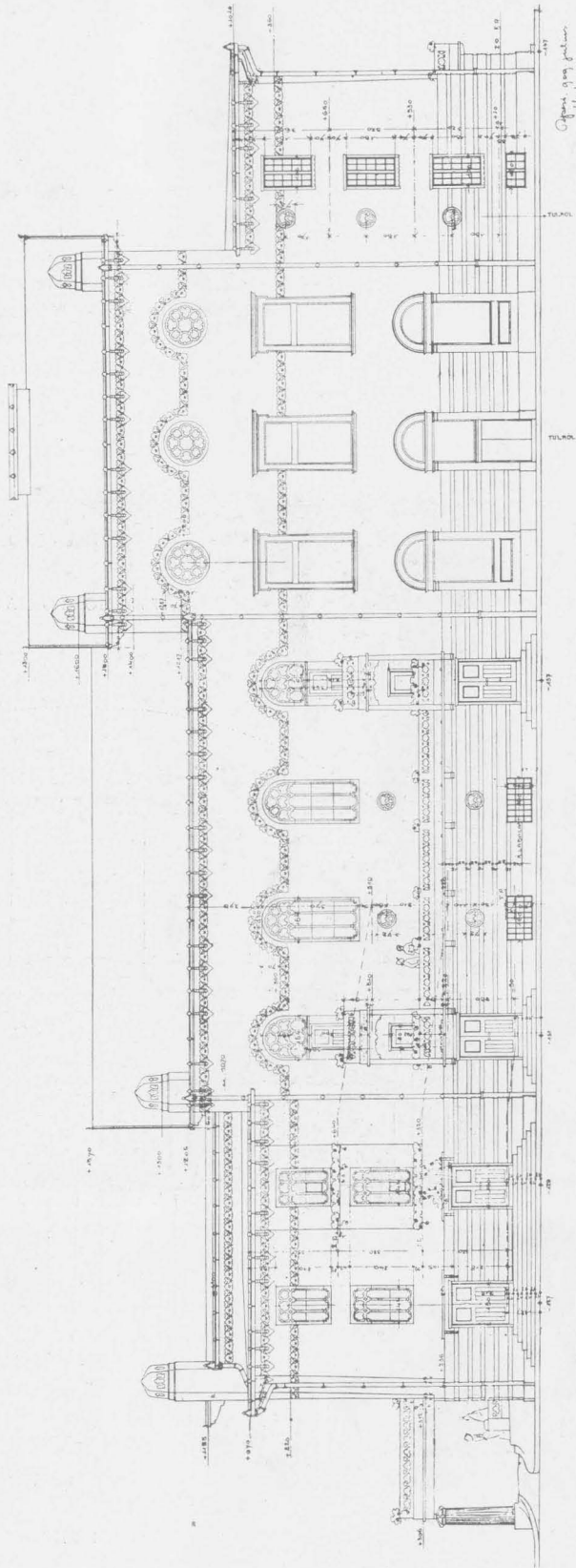
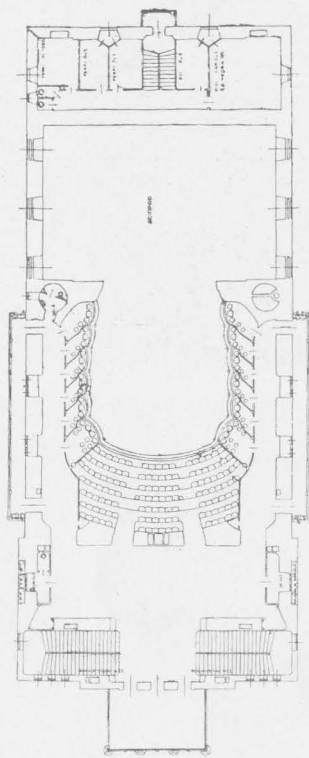

CSILLÁR A NÉZŐTÉREN.

századbeli stílustalanságból. Az egész térnek hozzá kell majd ifjodnia és főképp magyar köntöst kell magára öltenie, ahogy a jó társaság fogadja illusztris vendégét, aki nem tud ugyan a többiek nyelvén, de akinek tiszteletére az egybegyűltek az ő nyelvén szólalnak meg.

Az épület jellege keleties: magyar. Ime a nem-

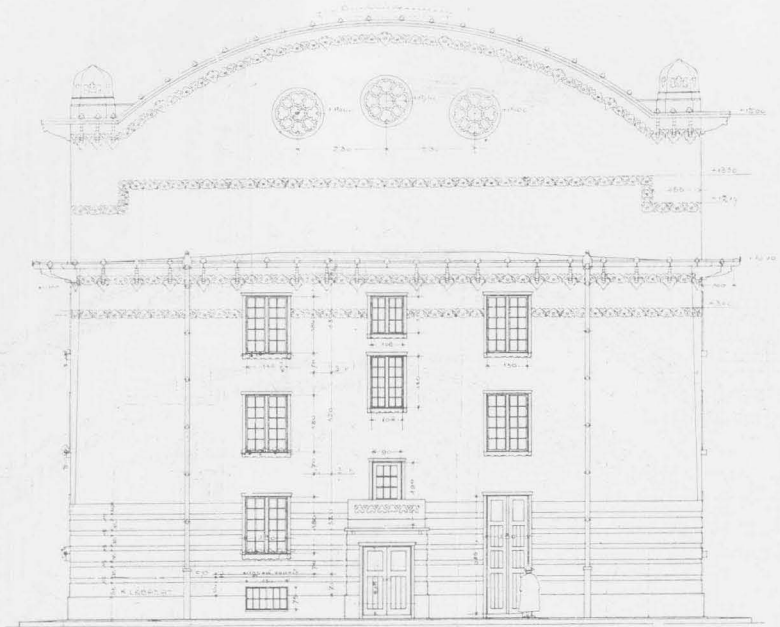
kurál kelet népeivel. Színházunk kelet derűs épületeit juttatja eszembe. Virágos kertet szeretnék rajta látni, örökös s forró napfénynek kellene rá-tűznie; mögötte kék ég, estenkint napnyugta. S e derült hangulatba belevegyl a magyar kedély józan egyszerűsége. A téli hőtömegben szinte idegenül fest ez a szittyá műremek.“

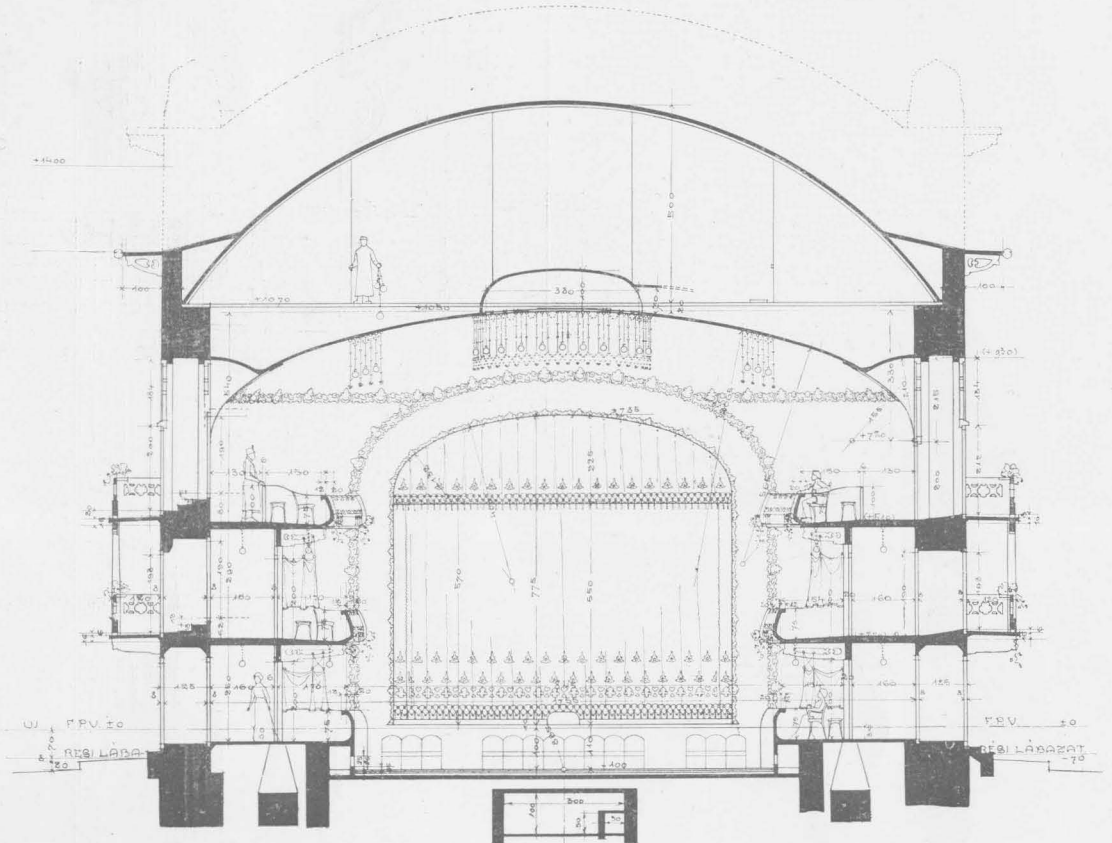
TERVEZTE: MEDGYASZAY ISTVÁN.

OLDALHOMLOKZAT.

A SOPRONI SZÍNHÁZ.

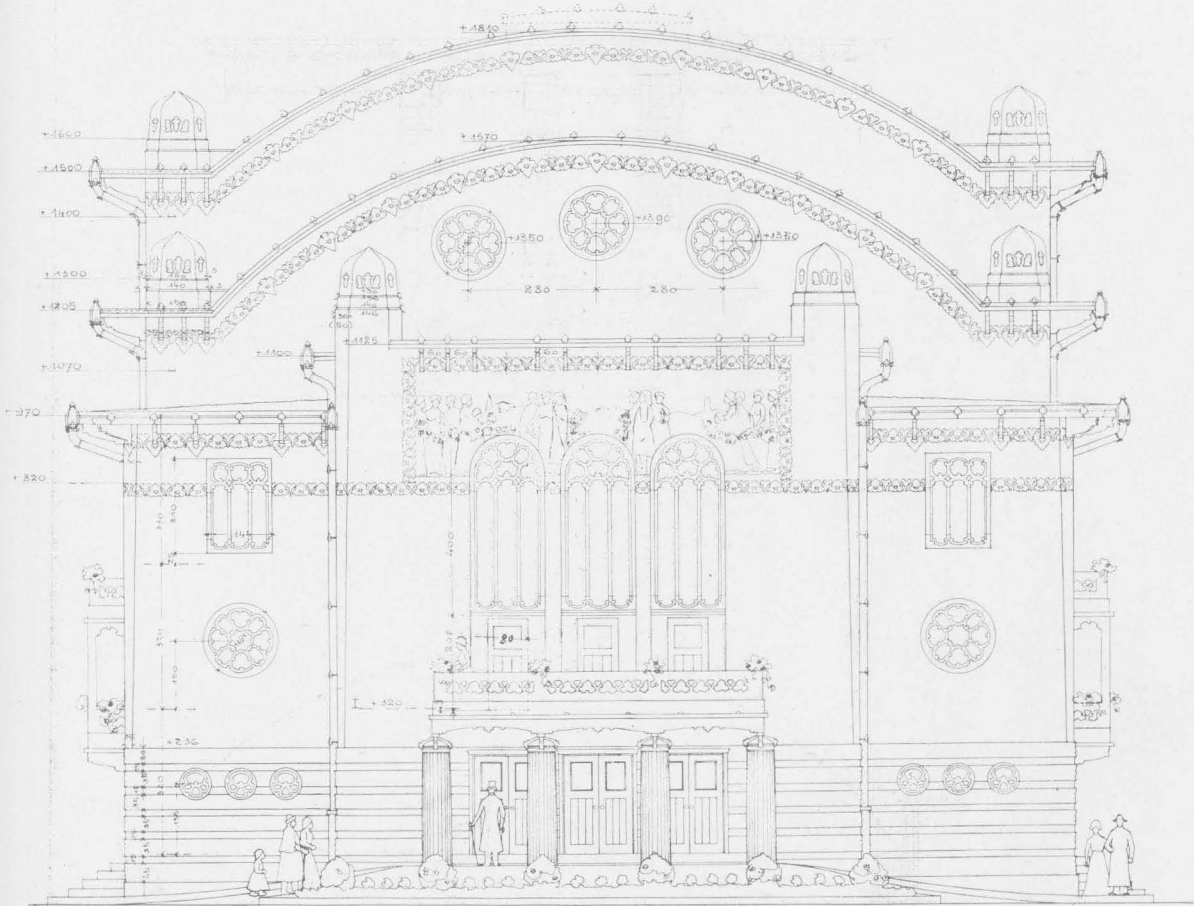
HÁTSÓ HOMLOKZAT.

METSZET.

A SOPRONI SZÍNHÁZ.

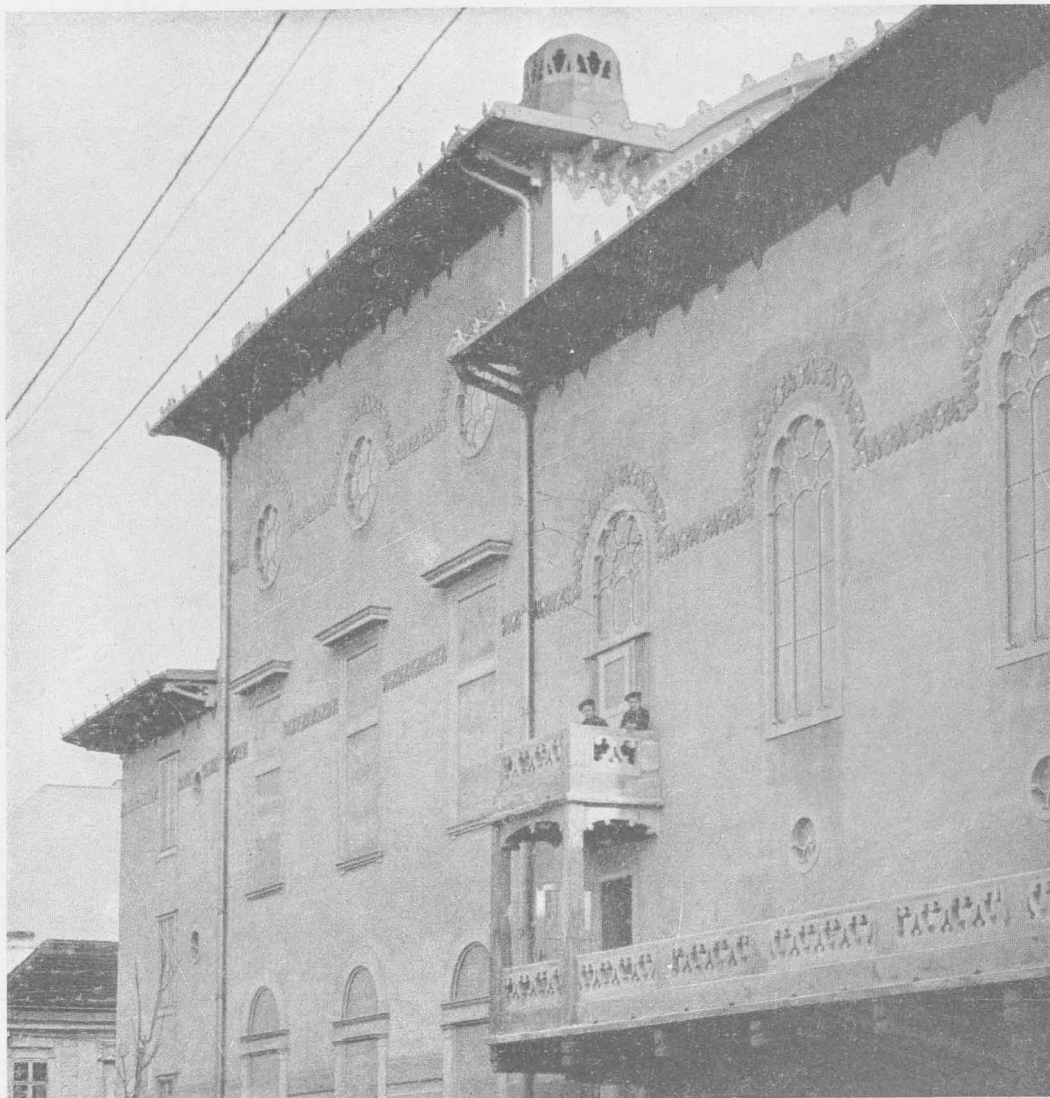
TERVEZTE: MEDGYASZAY ISTVÁN.

FŐHOMLOKZAT.

A SOPRONI SZÍNHÁZ.

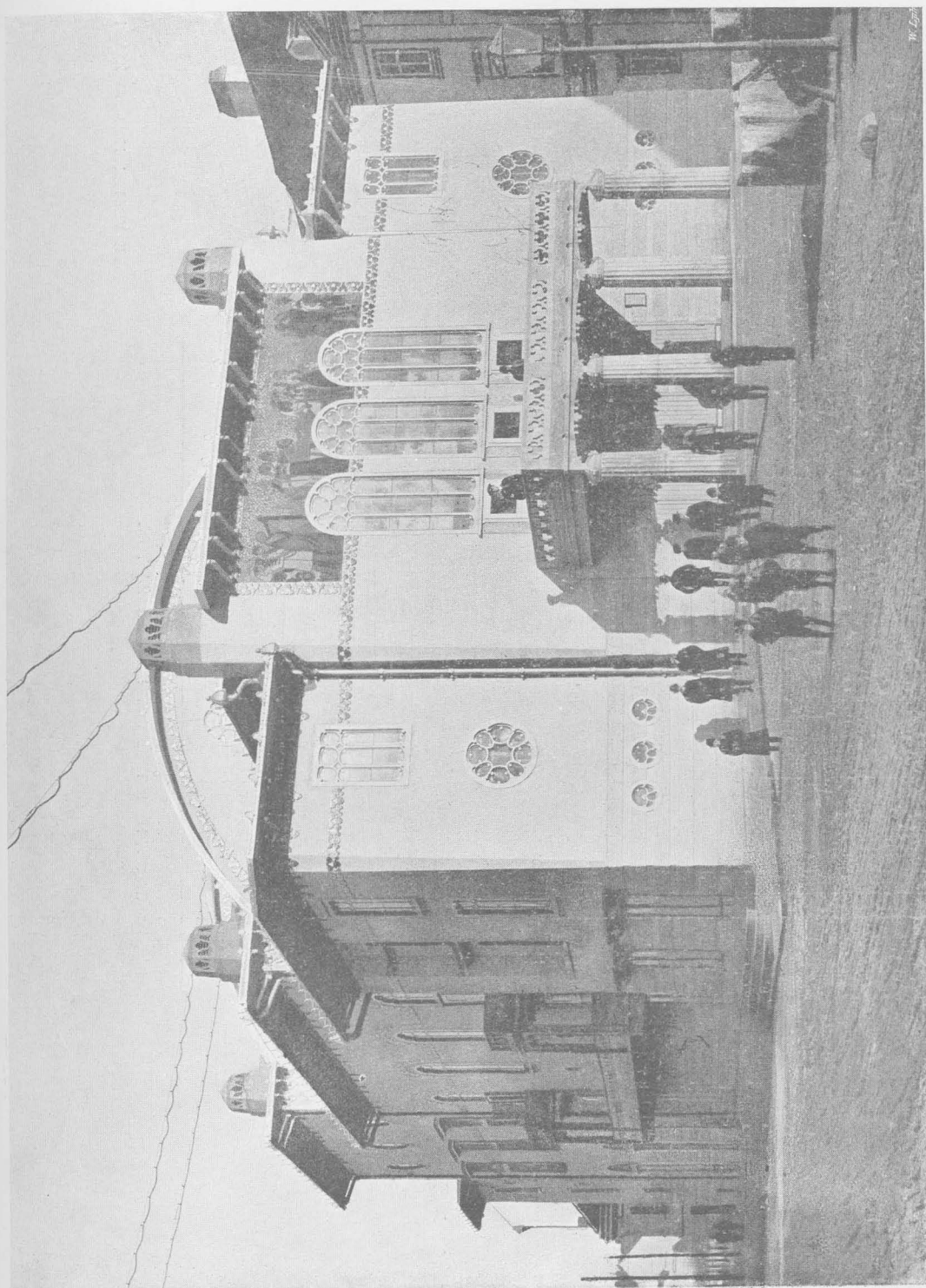
TERVEZTE: MEDGYASZAY ISTVÁN.

OLDALHOMLOKZAT.

A SOPRONI SZÍNHÁZ.

TERVEZTE: MEDGYASZAY ISTVÁN.

A SOPRONI SZÍNHÁZ.

FŐHOMLOKZAT.

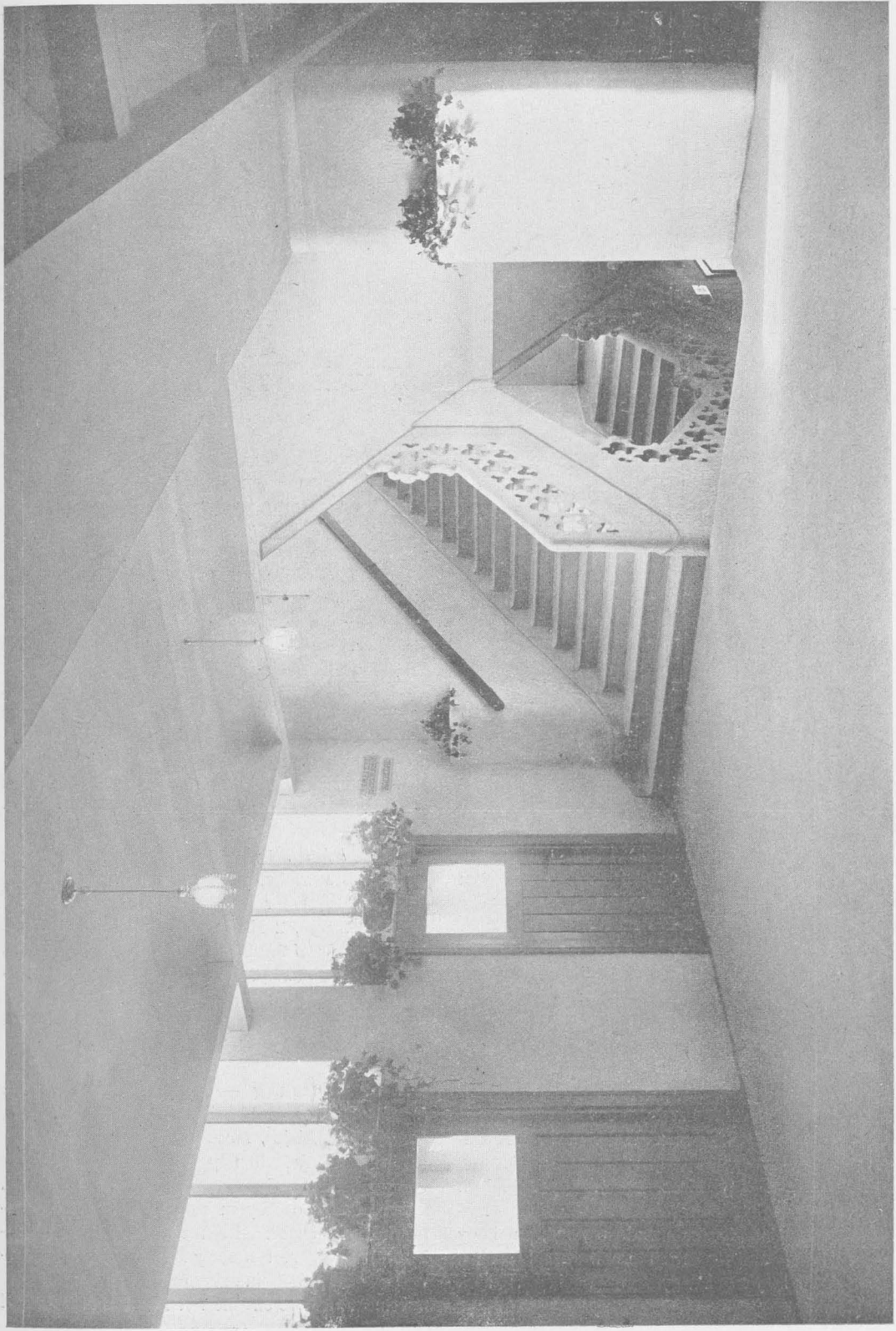
TERVEZTE: MEDGYASZAY ISTVÁN.

TERVEZTE: MEDGYASZAY ISTVÁN.

SGRAFITTÓFESTMÉNY A FŐHOMLOKZATON.

A SOPRONI SZINHÁZ.

A SOPRONI SZINHÁZ.

ELŐCSARNOK.

TERVEZTE : MEDGVASZAY ISTVÁN.

A m. kir. állami számvevőszék tervpályázata.

Építési program.

A) Alagsor. Az alagsor az épület egész terjedelmében létesítendő. Az alagsorban elhelyezendő:

1. Központi fűtés kazánháza, szénraktára és a gépész műhelye, a szükséges szerszámkamarával.
2. Külön-külön elzárható pincék, a hivatalok részére szükséges fa és szén leraktározására, valamint a lakások részére.
3. Mosókonyhák és mángorlók.
4. Teljesen száraz helyen, könnyen hozzáférhetően és elzárhatóan két irattári helyiség a régi iratok elhelyezésére és két lomtár.
5. Portás-, gépész- és házme-terlakás.

B) Földszint. 1. Elnök természetbeni lakása; irodaigazgató természetbeni lakása; segédhivatal; portásfülke; kocsibehajtó, melyből az elnök lakosztálya könnyen megközelíthető legyen. 2. Az elnöki lakás, az első emeletre helyezendő elnöki hivatalos helyiségekkel csupán az I-ső emeletig vezető és csakis az elnök rendelkezésére álló belső személyfelvonóval kötendő össze. 3. Az udvarból, a Nándor-bástyára vezető kijáró tervezendő.

I. Emelet. Elnök hivatalos helyiségei; alelnök hivatalos helyiségei; elnöki osztály; nagy tanács-terem megfelelő előtérrel; könyvtárhelyiség. Figyelemmel az első emeleten elhelyezendő helyiségekre, megkívántatik, hogy az emelet magassága, a menyzetszerkezettel együtt 6·00 méter legyen.

II. Emelet. Két főosztály, négy ügyosztálylyal olyképpen, hogy minden főosztály mellé a hozzátartozó ügyosztályok kerüljenek.

III. Emelet. Egy főosztály, két ügyosztálylyal. A fennmaradó területre egy, esetleg két bérbeadható magánlakás tervezendő oly módon, hogy ezen lakások szükség esetén kisebb átalakításokkal, hivatalos helyiségek gyanánt is használhatók legyenek.

Elnök hivatalos helyiségei. 1 előszoba, 3 két-ablakos, 1 fogadóterem körülbelül 40—50 m² alapterülettel, 1 toilette, klozettel.

Alelnök hivatalos helyiségei. 1 előszoba, 3 két-ablakos szoba, 1 tanács-terem 40 m² alapterülettel, 1 toilette, klozettel.

Három főosztály. 3 előszoba, 3 egyablakos szoba, 3 kétablakos szoba.

Hat ügyosztály. 6 előszoba, 24 egyablakos szoba, 12 kétablakos szoba.

Elnöki osztály. 1 előszoba, 3 egyablakos szoba beosztott tisztviselő részére, 2 kétablakos szoba osztályvezető részére, 1 kétablakos irattár.

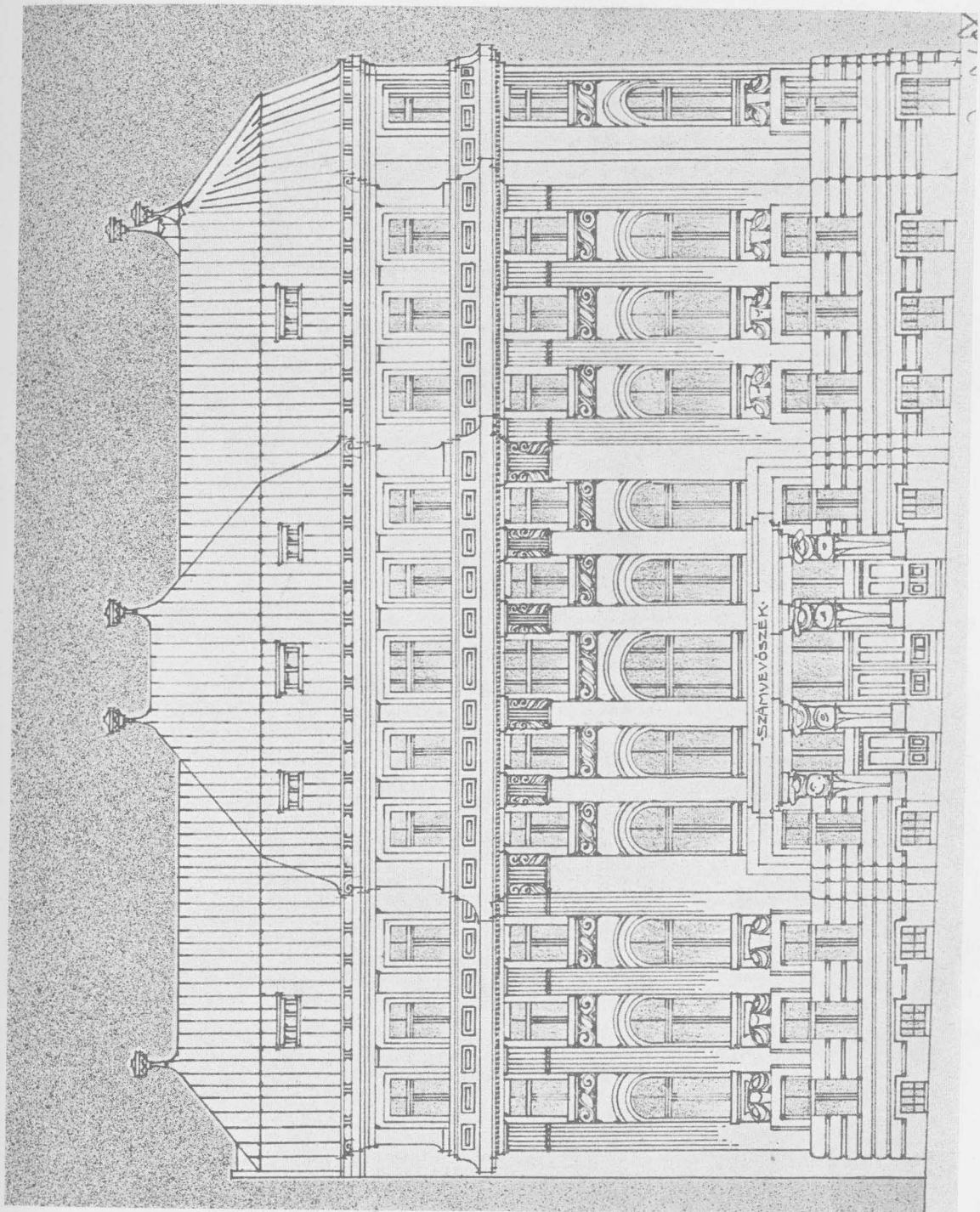
Segédhivatal. 1 előszoba, 3 egyablakos szoba, 1 kétablakos szoba igazgató részére, 1 kétablakos szoba kiadó részére, 1 irattár 40 m² alapterülettel.

Elnök lakása. 2 előszoba, 2 egyablakos szoba, 5 kétablakos szoba, 1 nagyobb szoba kb. 40 m² alapterülettel, 1 fürdőszoba, 1 konyha, 2 cseléd-szoba, 2 kamra, 2 klozet.

Irodaigazgató lakása. 1 előszoba, 1 egyablakos szoba, 3 kétablakos szoba, 1 fürdőszoba, 1 cseléd-szoba, 1 konyha, 1 kamra, 1 klozet.

Bírálati jegyzőkönyv.

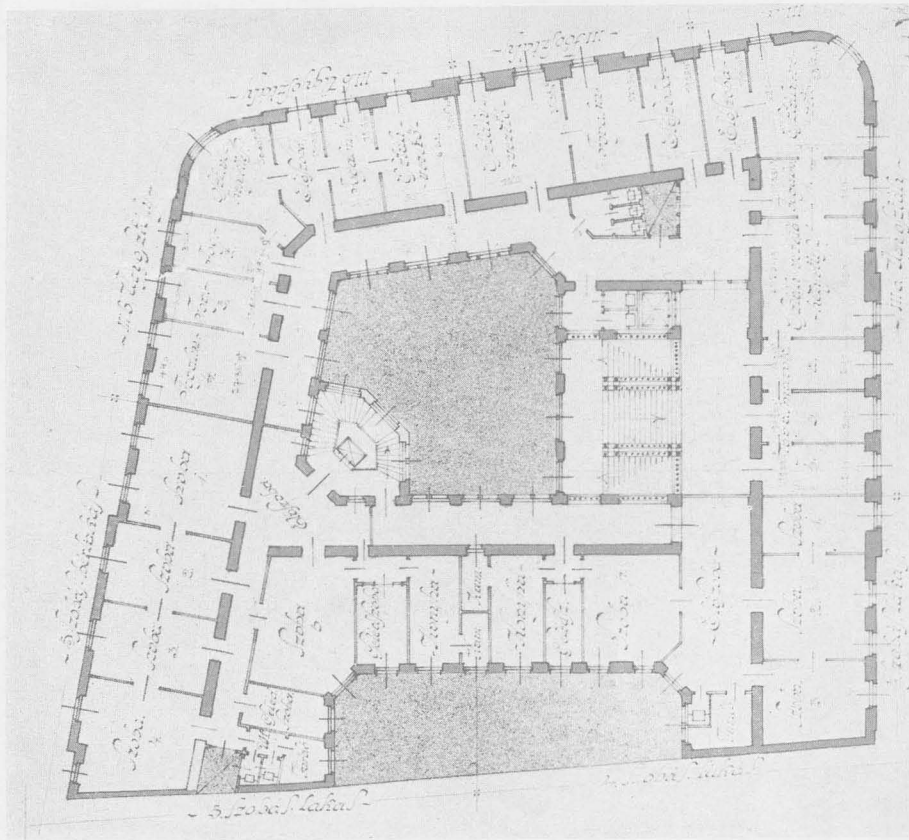
A bíráló-bizottság — melynek tagjai voltak: **Dárday** Sándor az állami számvevőszék alelnöke, **Hauszmann** Alajos, **Neuschloss** Kornél, **Keresztes** István, **Jakabffy** Zoltán építőművészek, **Szukováthy** István áll. számvevőszéki tanácsos, **Klimes** Gyula áll. számvevőszéki osztálytanácsos — mult évi november hó 3-án tartott ülésén a beérkezett 13 (tizenhárom) pályatervet szabályszerűen átvette; a terveknek beható tanulmányozása után, mult évi november hó 15-én ülést tartott és tárgyalásai

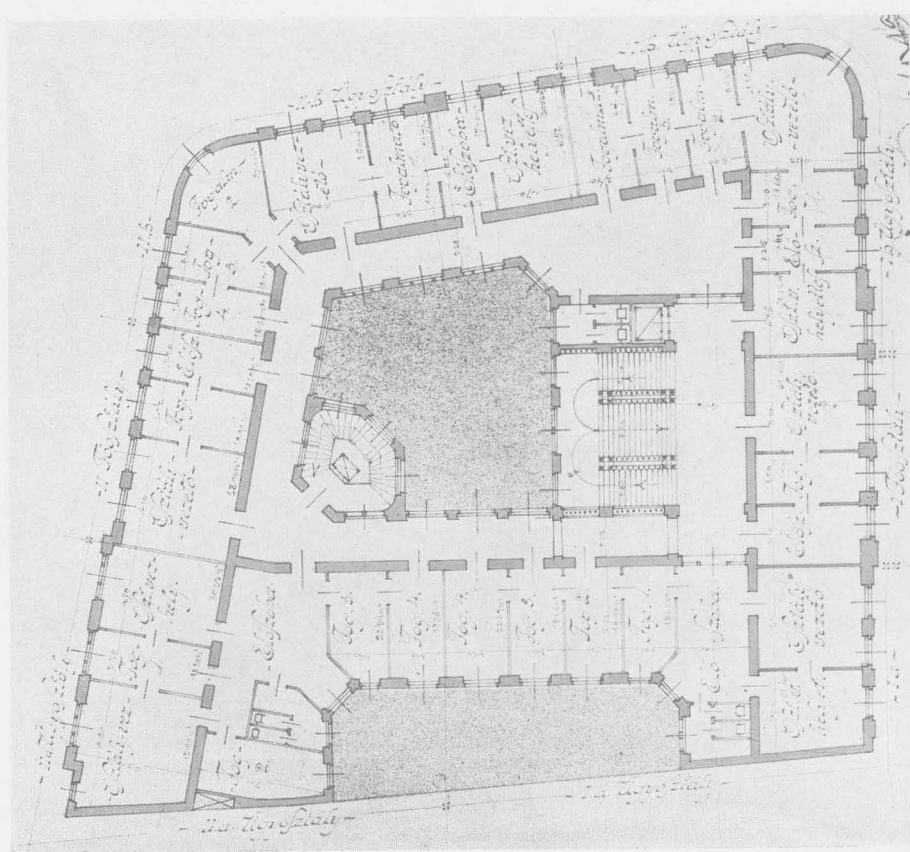
I. DÍJ.

FŐHOMLOKZAT.

BÁLINT ZOLTAN ÉS JÁMBOR LAJOS, BUDAPEST.

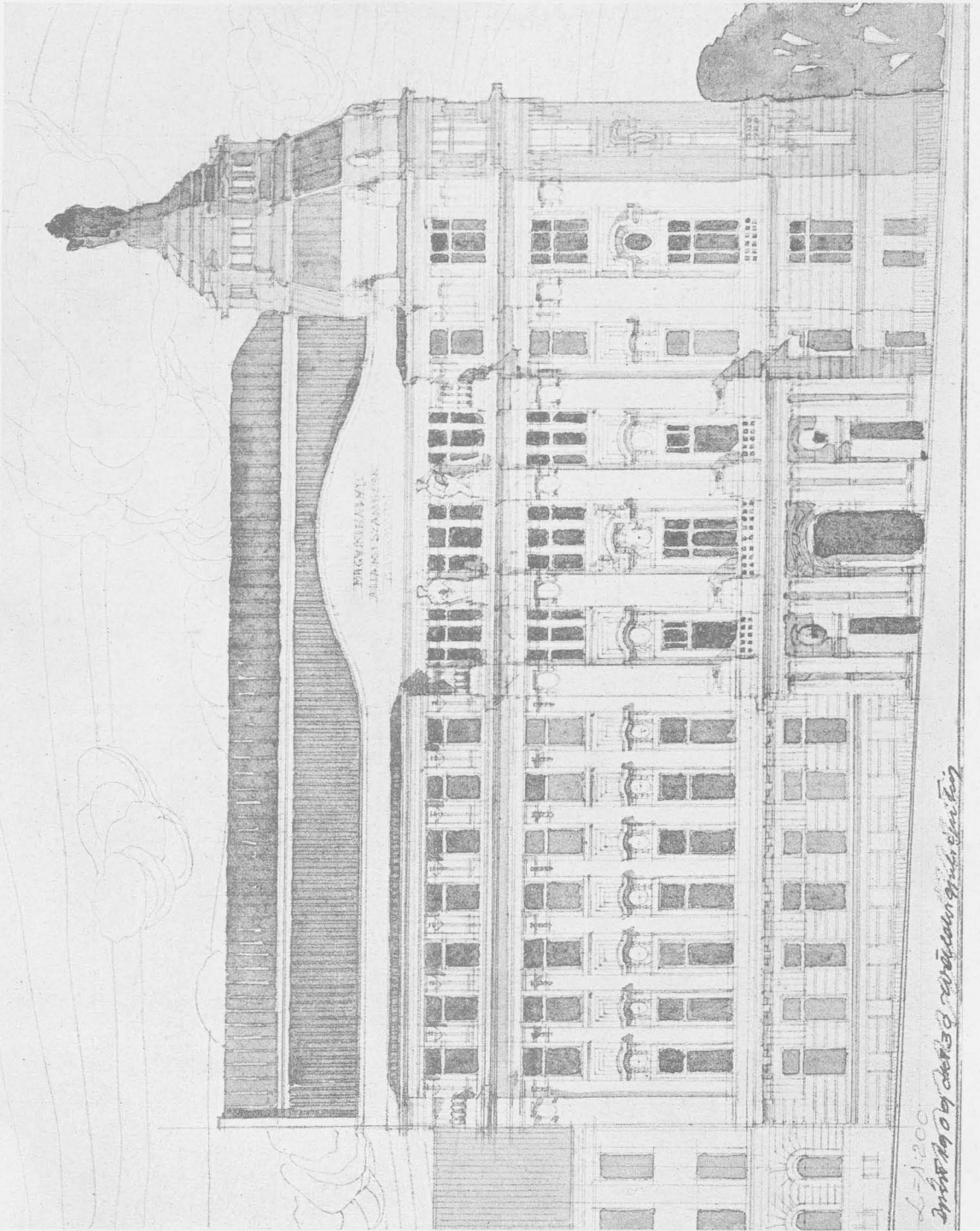

III. EM. ALAPRAJZ.
BALINT ZOLTÁN ÉS JÁMBOR LAJOS, BUDAPEST.

II. EM. ALAPRAJZ.

I. DÍJ.

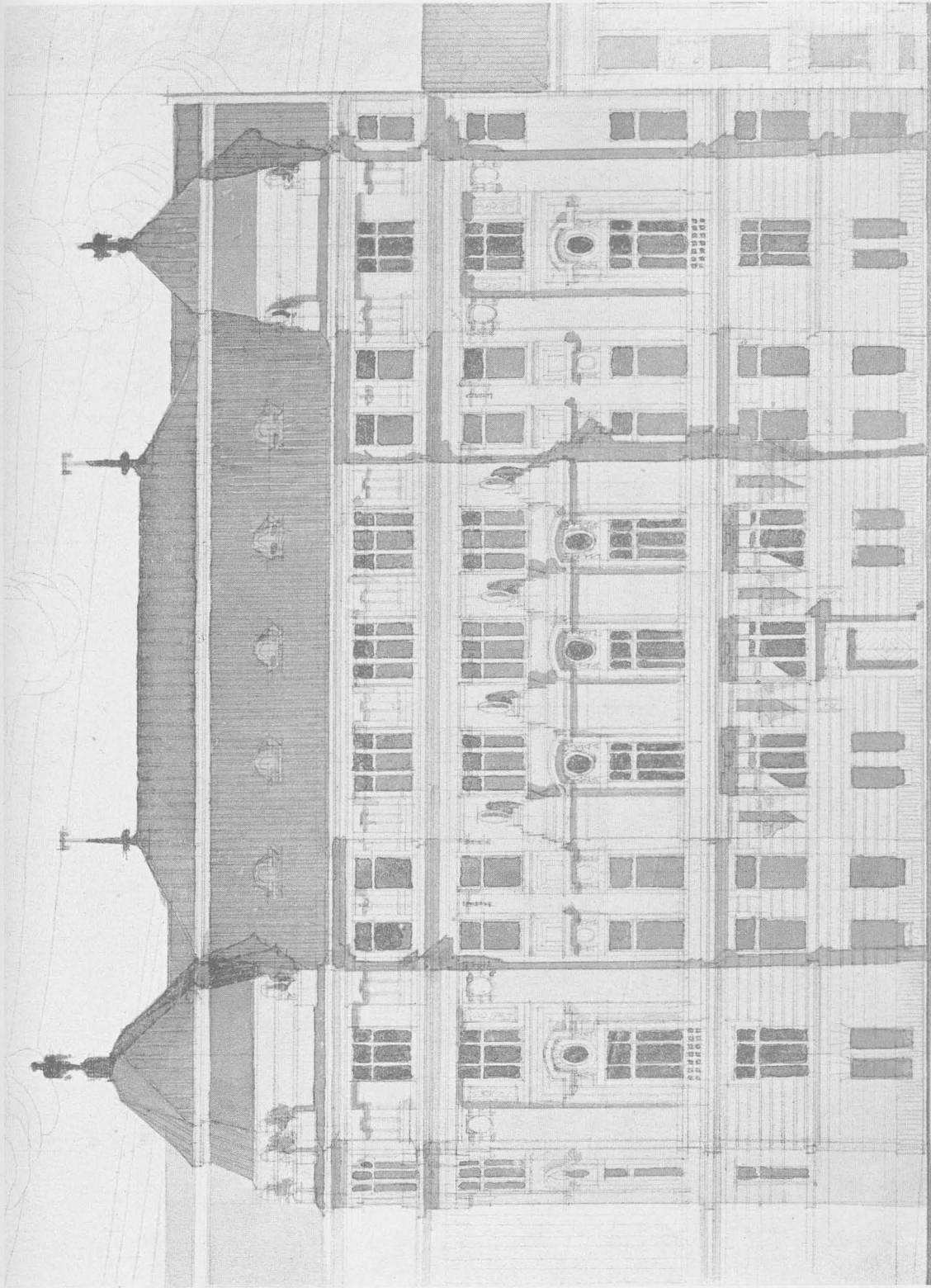

L-1.200
 1910. évi április 13. napján készült a rajz

II. DÍJ.

FŐHOMLOKZAT.

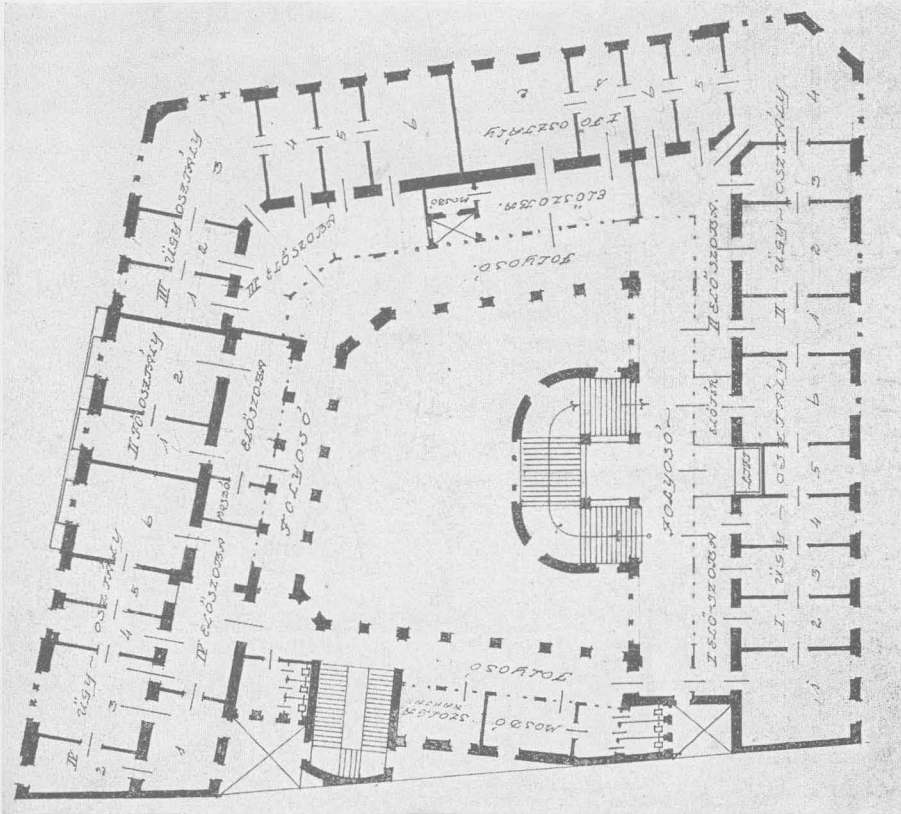
WÄLDER GYULA, BUDAPEST.

II. DÍJ.

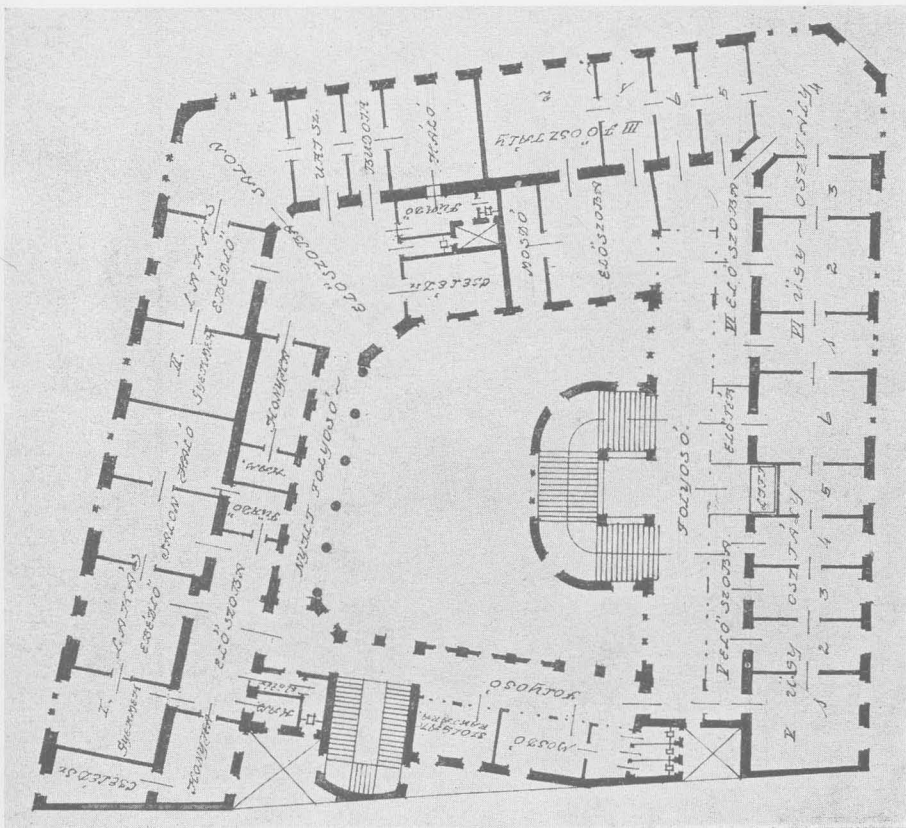
OLDALHOMLOKZAT.

WÁLKER GYULA, BUDAPEST.

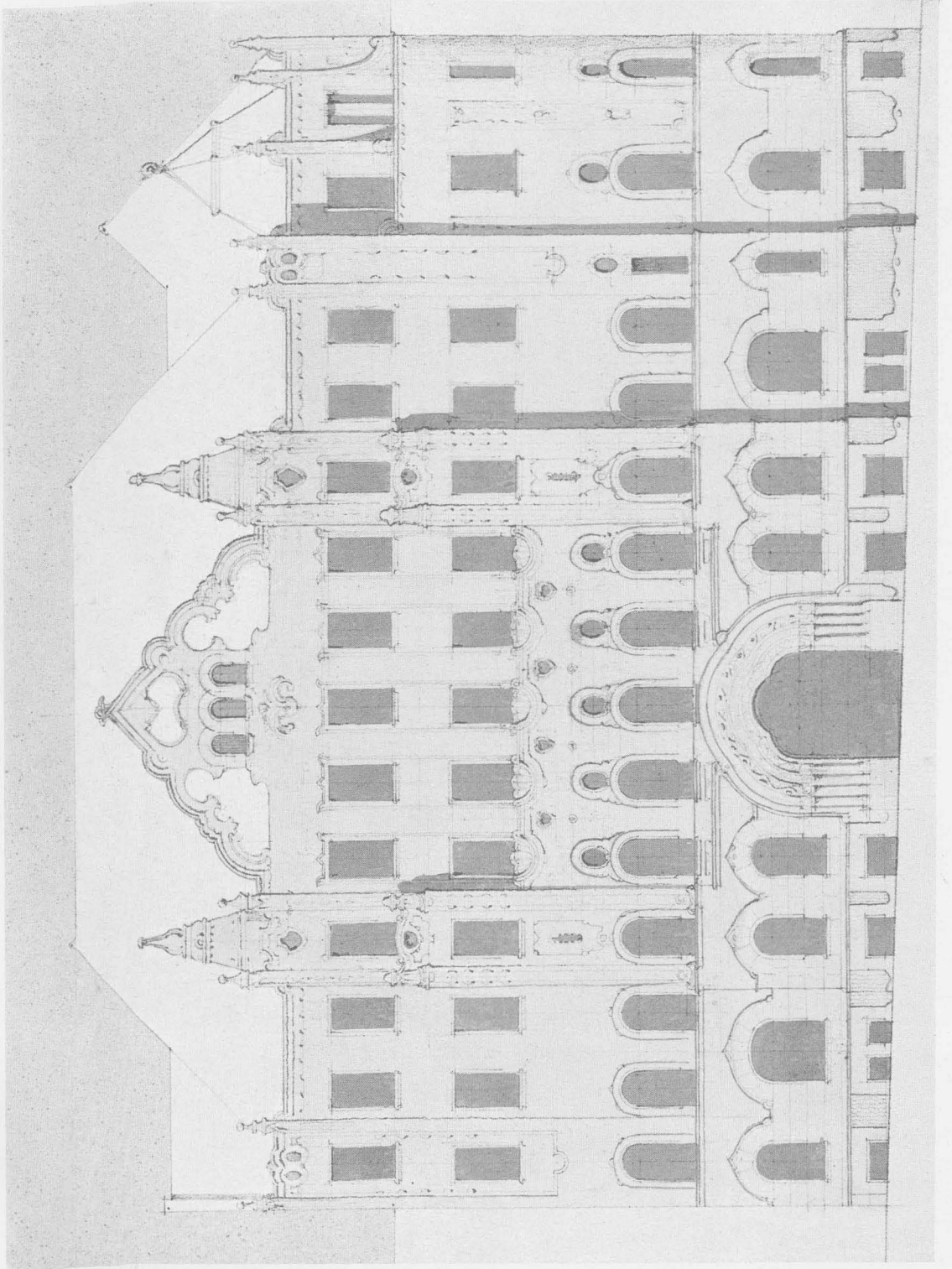
I. EM. ALAPRAJZ.

WÄLDER GYULA, BUDAPEST.

II. EM. ALAPRAJZ.

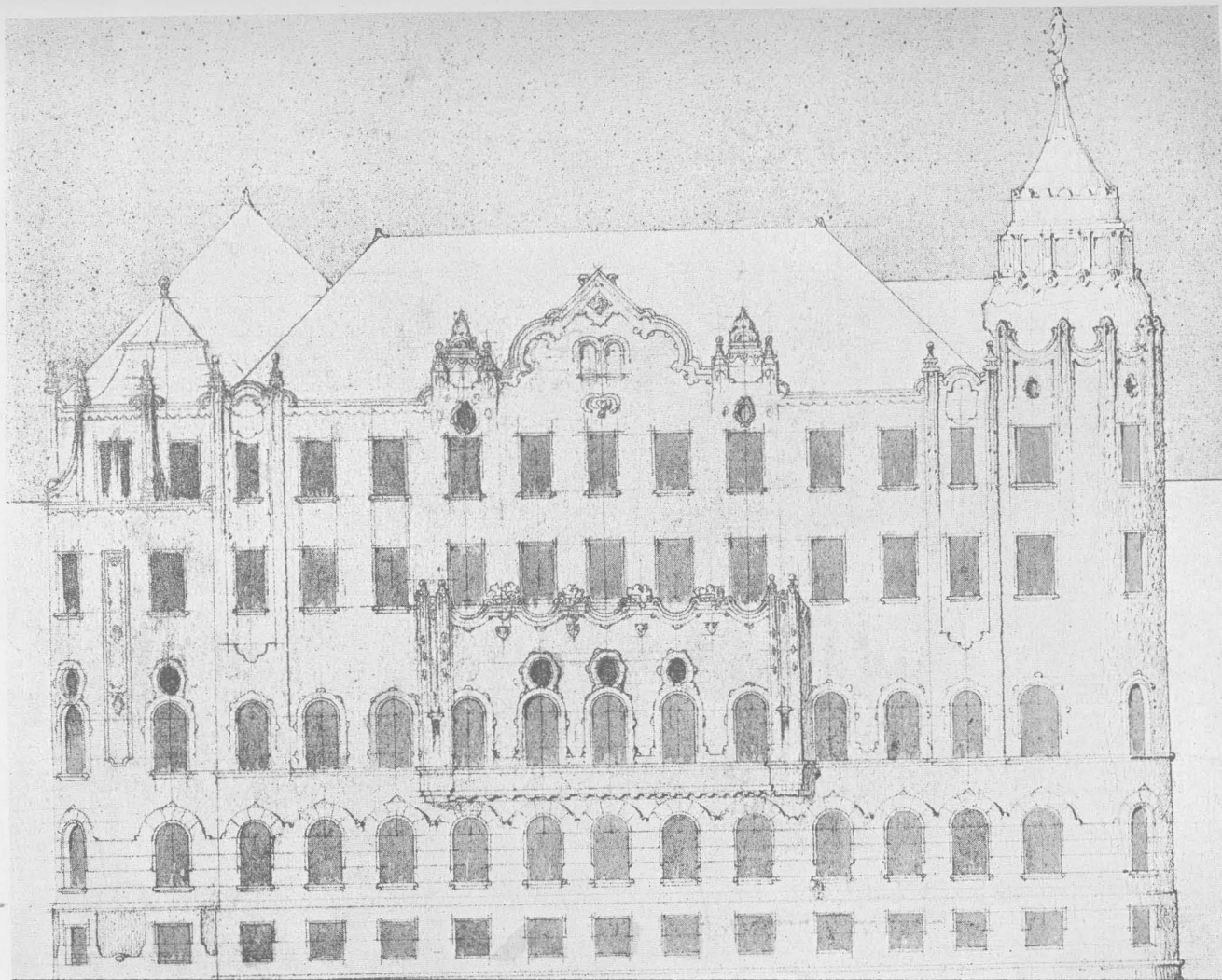
II. DŰJ.

III. DÍJ.

FŐHOMLOKZAT.

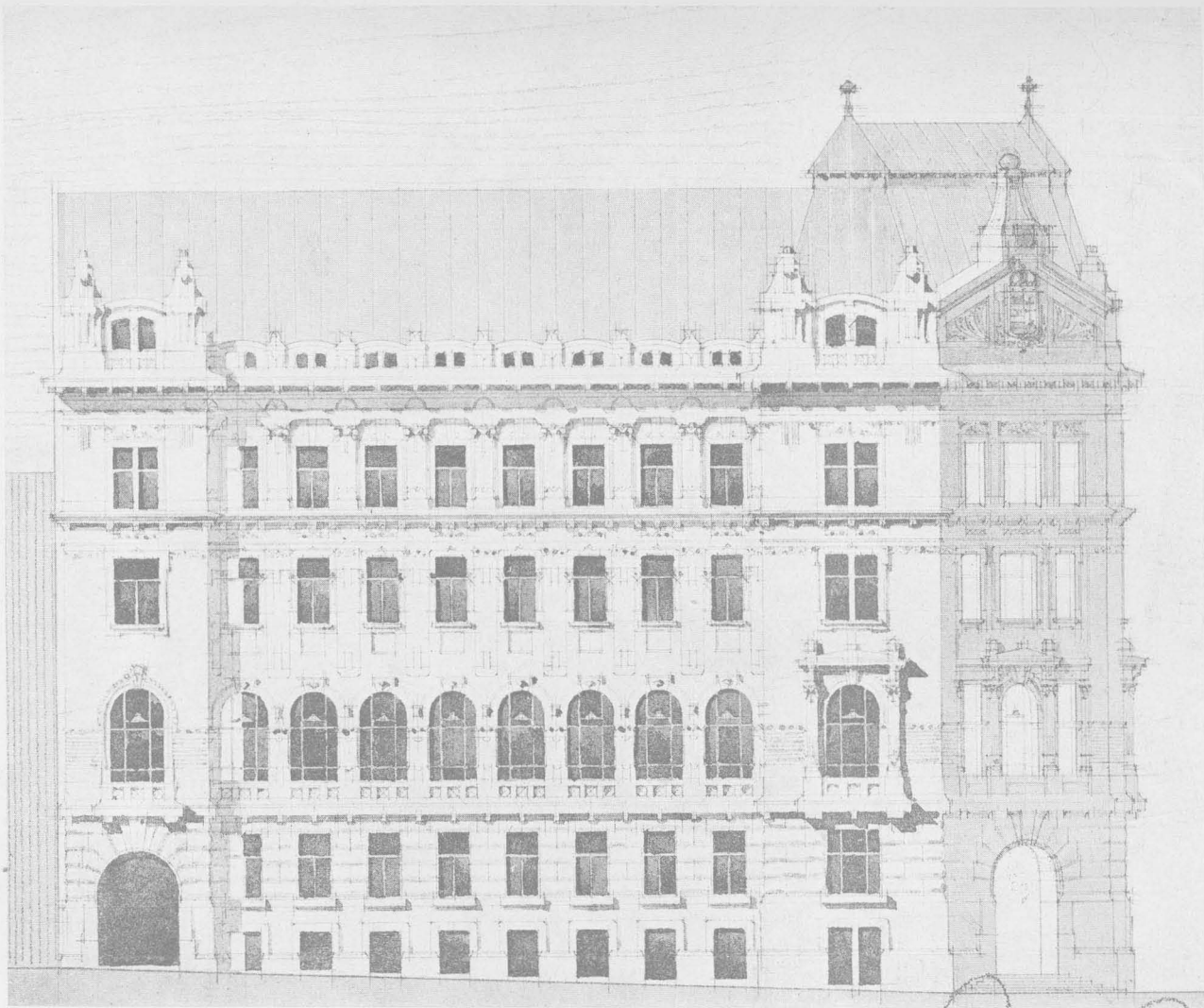
SEBESTYÉN ARTUR, BUDAPEST.

III. Díj.

OLDALHOMLOKZAT.

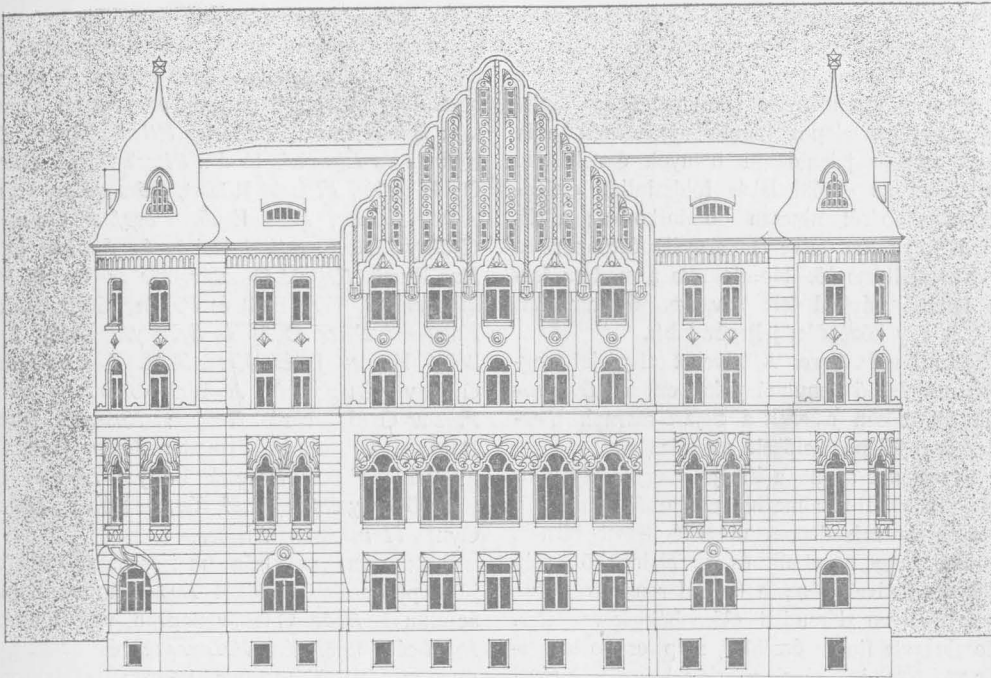
SEBASTYÉN ARTUR, BUDAPEST.

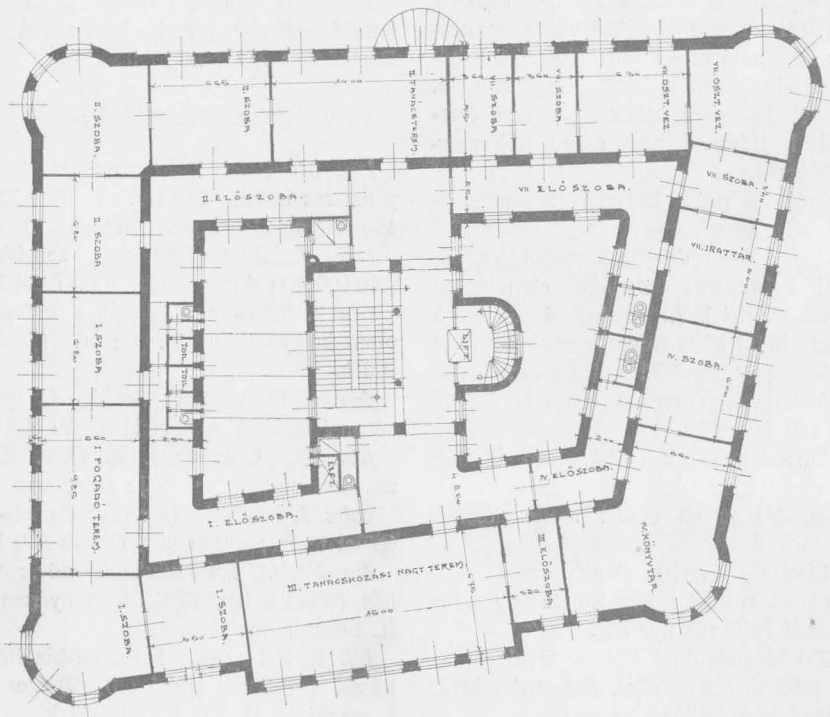
MEGVETT TERV.

FÓHOMLOKZAT.

FLEISCHL RÓBERT, BUDAPEST.

FŐHOMLOKZAT.

I. EM. ALPRAJZ.

TSCHEUKE HERMANN, BUDAPEST.

eredményeként a pályatervekre vonatkozó véleményét a következőkben állapította meg:

Bálint és Jámbor terve. Alaprajzi elrendezése a program követelményeit teljes mértékben kielégíti; a tervezet alapos tanulmányról tanúskodik és csak apróbb jelentőségű hiányok észlelhetők. Nevezetesen az elnöki lakás földszintjén cselédvagy inasszobáról nincsen gondoskodva; a III. emeleti folyosóba tervezett árnyékszékcsoport és légudvar mellőzendő. Homlokzata a modern formák felhasználásával lett tervezve, jó arányokat mutat és egy középület jellegével bír.

Wälder Gyula terve. A tervezet alaprajzi megoldása megfelelő tanulmányokra enged következtetni; különösen sikerült a bejáró-csarnok megoldása és a főlépcső előkelő elrendezése.

A tervezetnek azonban hibája, hogy a hivatalos helyiségek előtt alkalmazott előszobák rendkívül kicsinyek és másodlagos megvilágítással bírnak, valamint, hogy az elnök és az alelnökhöz való közlekedés kedvezőtlen; a hivatal rangjához meg nem felelő igen alárendelt előszobák tervezettek.

Homlokzata finom érzékkel, szép csoportosítással és az épület jellegének megfelelő architektúrával van tervezve.

Sebestyén Artur terve. E tervezetnél, a hivatalos helyiségek elrendezése rendeltetésüknek megfelel. A földszinti lakások bejáratai, melyek a főlépcső nyughelyeiről nyílnak, kisszerűek és sötétek; a segédhivatal a főlépcsőházból meg nem közelíthető; az elnöki és alelnöki hivatalos helyiségek mellett elhelyezett toilettek kifogásolandók.

A III. emeleti lakások fürdőszobái, az ezen emeleten kezdődő légudvarral, nem mondhatók megfelelő megoldásnak.

A homlokzat kiképzése, kedvező tömegelosztásával eléggé jellegzetes.

Fleischl Róbert terve. Alaprajzi megoldása, különösen ami a hivatalos helyiségek elrendezését illeti, a célnak megfelel. Alapos kifogás alá esnek azonban: az elnöki lakás folyosószerű előszobája és hozzájutása, mely egyfelől az alagsoron, másfelől a mellékhelyiségek mellett elvonuló hosszú folyosón át van biztosítva.

A nagy tanácsterem s a fölötte levő hivataloszobák kedvezőtlen alakúak. Homlokzata jó arányokat tüntet föl és az épület rendeltetésének megfelelő.

A bíráló-bizottság javaslata alapján az

I-ső 2500 koronás díjat **Bálint Zoltán** és **Jámbor Lajos** budapesti építészek nyerték,

a II-ik 2000 koronás díjat **Wälder Gyula**,

a III-ik 1500 koronás díjat **Sebestyén Artúr** budapesti építésznek ítelték.

Megvették **Fleischl Róbert** szintén budapesti építész terveit.

Az Erzsébet-szoborpályázat. Az *Erzsébet királyné-émlék* országos bizottsága pályázatot hirdetett az emlékhely elhelyezésének tervére. A kitűzött határidőig huszonkét pályamű érkezett be. Pályázatok: **Bihari Imre**, **Pejakovits Klímák Gyula**, **Lux Kálmán** és **Éber László dr.**, **Fleischl Miksa**, **Dörner Gyula** (Igló), **Fleischl Róbert**, **Rózsavölgyi Gyula**, **Árkay Aladár**, **Förk Ernő**, **Hoepfner Guidó** és **Györgyi Géza**, **Bálint Zoltán** és **Jámbor Lajos**, **Ray Rezső**, **Reischl Gusztáv**, **Mel'ér Dezső**, **Vasdinnyi Pál**, **Töry Emil** és **Pogány Móric**, **Palóczy Antal**, **Lechner Ödön** és **Sebestyén Artúr**, **Lajta Béla**, **Vermes J.** és **Kaszab M. Lantos-Tenczer György** (Duisburg). A bíráló-bizottság elnöke **Förster Gyula** báró. Tagjai: **Kossuth Ferenc**, **Bárczy István dr.** polgármester, **Bakos János** miniszteri tanácsos, **Schulek Frigyes Lippich Elek** **Zala György Róna József**, **Kertész Róbert**, **Benczur Gyula**, **Hauszmann Alajos**.

A soproni színház (mai számunkban közljük) építómesterei munkáit **Boór Nándor** Sopron, ács munkát **Boór Gusztáv** Sopron, vasbetonj bártó **Pittel-cég**, tetőfedést **Posnanszki** és **Strelitz**, bádógos munkát **Trogmayer** Sopron, asztalos munkát **Malomsoki József**, lakatos munkát **Neubauer** és **Bergman** Sopron, mázoló munkát **Sterbenz** Sopron, fűtés és szellőzést **Törs** és **Ormay**, villanyvilágítást **Andor** és **Futaki**, színpadi felsz. **Pásztor János**, padló munkát **Fónagy és társa**, kárpitos munkáit **Fodor József**, homlokzati festményeit **Beszédes** és **Zsille** készítették.

Tervpályázati határidők:

jan. 31. Pólai haditengerészet. betegsegélyző-pénztára: intézeti ház tervei; díjak 1200, 700, és 400 korona. (Pola, via Fondaco 11.)

febr. 1. Szeged tanácsa: zeneiskola tervei (300.000 k.); díjak: 1500, 1000 és 500 k.

febr. 1. Szent-Imre-Collegium Budapesten: templom és gymnasium tervei; díjak: 1500, 1200 és 800 k.

febr. 1. Nagykárolyi keresk. és iparbank r.-t. kétemeletes székház tervei; díjak: 1000 és 500 k.

febr. 15. M. É. és I. R. Orsz. E.: Folyami uszodacsarnok tervei; díj: aranyérem és 200 k.

márc. 1. Keresk. min.: resicai posta- és táviráda-épület tervei; díjak: 900, 600 és 300 k.

ápr. 30. M. Építőművészek Szöv.: vidéki színház (300.000 k.); díjak: I. aranyérem és 1000 k., II. bronzérem.

júl. 1. Zalaegerszegi szobor-bizottság: Csányi László szobrának tervei (30—50 ezer k.); díjak: I. megbízás, II. 500 k., III. 250 k.

okt. 15. Pozsony város: kulturpalota tervei (600.000 k.); díjak: 2000 és 1000 k.